

DELFI Veidai Kultūra A. Každailis: Lukiškių aikštės sutvarkymas neskaidrus, skęsta vartotojiškų ir patriotinių šūkių rūkuose (53) www.DELFI.lt 2016 m. gruodžio 6 d. 18:57

„Artėjant valstybės jubiliejui matau, kad Lukiškių aikštė neturi tokio globėjo kaip Valdovų rūmai. Nors laukiau ir tikėjaisi nuo 1999 metų, šiandien teigiu, kad aikštės sutvarkymas yra neskaidrus, skęsta vartotojiškų ir patriotinių šūkių rūkuose. 17 metų diskusijų, konkursų, kūrybinės energijos ir lėšų, o rezultatai formuojant valstybės reprezentacinę aikštę su memorialu žuvusiems – niekiniai“, – teigia Lietuvos heraldikos komisijos narys, Nacionalinės premijos laureatas, pagrindinių valstybės simbolių rekonstrukcijų autorius dailininkas Arvydas Každailis. Sekite karščiausias naujienas iš pramogų pasaulio Facebook ir Instagram! Lukiškių aikštė © DELFI / Karolina Pansevič Anot jo, šią situaciją lėmė tai, kad aikštė neturi nacionalinės reikšmės objekto statuso, užsakovo ir valingo globėjo. „Tik aukščiausi valstybės asmenys, pasitarę ir gerai apsvarstę bei įsiklausę į piliečių lūkesčius, valingai formuoja aikštės idėją ir toliau stebi ir globoja jos įgyvendinimą. Taip buvo, taip ir turi būti. Vengiant populizmo, čia ir turėtų baigtis demokratija, toliau sektų idėjos ir meno sfera“, – pabrėžia dailininkas. SUSIJĘ STRAIPSNIAI: Telšiams – unikali įžymių kraštiečių dovana (1) Vyčio paminklas Lukiškių aikštėje: dėl idėjos sutariama, dėl įgyvendinimo – ne (20) Jo manymu, nėra aiški reprezentacinė aikštės paskirtis ir privalomi jos objektai: valstybės herbas ar jo simbolis ir memorialinis objektas žuvusiems už Lietuvą. Situaciją sunkina ir tai, kad aikštės sutvarkymo rangovai ir architektai pasirinkti be valstybinės komisijos nacionalinės reikšmės objekto statybai sutikimo. aikštės sutvarkymo rangovai ir architektai pasirinkti be valstybinės komisijos nacionalinės reikšmės objekto statybai sutikimo. Pasak A. Každailio, galutinis projektas neigia susiformavusį pačios aikštės planą ir urbanistinę aplinką. „Į kvadratinę aikštę jis įveda asimetriją, valstybingumo simbolį formuoja ne tik žemesnį už aplinką, bet ir horizontalų, prigludusį prie žemės, už Aukų gatvės formuojamos ašies“, – teigia Lietuvos heraldikos komisijos narys. Lietuva, turėdama senas, bet sudėtingas valstybingumo tradicijas, tikrai nusipelno senojoje Valstybės sostinėje Vilniuje turėti aikštę, reprezentuojančią jos valstybingumą. Lukiškių aikštė, esanti sostinės centre, netoli Seimo yra vienintelė tinkama vieta Lietuvos valstybingumo simboliui ir žuvusiems už Lietuvą memorialui. Valstybė turėtų aiškiai suformuoti aikštės idėją, nurodyti jos paskirtį, vietą ir sudėtį. Tada reikėtų konkurso architektūriniam aikštės sprendimui. Pagal laimėjusį ir detalizuotą aikštės sutvarkymo projektą būtų skelbiamas konkursas architektams ir tik po to – skulptoriams. © A. Každailio iliustr. Kad visi būtų patenkinti Deja, po 20 metų diskusijų, apklausų, konkursų ir įvairių nuomonių derinimo palikta kompromisinė „daugiafunkcinės aikštės“ idėja – „kad visi būtų patenkinti“. „Sprendimas visiškai neprofesionalus – tokiam projektui negaliu pritarti“, – pabrėžia A. Každailis. Aikštės projektas, detalizavimas ir simbolių objektų kūrimas, pasak jo, visų pirma yra architektų ir

skulptorių kūrybinio bendradarbiavimo erdvė. Pernai Vyriausybė leido Vilniaus savivaldybei skelbti viešą pirkimą aikštės atnaujinimo darbams be architektūrinės idėjos. Tą ir padarė konkursą laimėjusi bendrovė „Infes“ su partneriais „Ekstra statyba“ ir „Pamario restauratoriumi“. Rangovų paslaugos, pirktos nepatvirtinus architektūrinės idėjos, yra neteisėtos, beprasmės ir užprogramuojančios nesėkmę. „Nepriimtina, kad rangovai pasirenkami neturint galutinio projekto ir, cituoju, „turės ne tik sutvarkyti aikštę, bet ir pasiūlyti paminklo pobūdį, t. y., ar jis turėtų būti horizontalus, ar vertikalus, numatyti kokio dydžio, medžiagos turėtų būti naudojamos“. Rangovų pasirinktų architektų konkurso skulptūrai sąlygose net nurodoma, kad Vytis horizontalus (2 m x 7 m). Rangovų paslaugos, pirktos nepatvirtinus architektūrinės idėjos, yra neteisėtos, beprasmės ir užprogramuojančios nesėkmę. Įprastai daroma priešingai“, – tvirtina A. Každailis. © A. Každailio iliustr. Mongoliškas vytis Dailininko teigimu, vieša informacija leidžia manyti, kad rangovų projekte ir pačioje aikštėje formuojama daugiafunkcinė, daugiau rekreacinės paskirties aikštė. „Galbūt net klojamos komunikacijos? Projekte nurodomas valstybingumo simbolis ir kietos dangos aikštelė renginiams. Tačiau vien į šoną nustumtas mongoliškas raitelis nesukurs valstybės aikštės. Pagal tokį projektą formuojama aikštė deramai neatliks jokios funkcijos“, – įsitikinęs A. Každailis. Valstybės aikštės projekte jis pasigendęs amžinosios ugnies ir objekto žuvusiems už Lietuvą. Pagrindinio objekto vieta iškelta į dešinę nuo Aukų gatvės ašies, o takų tinklas ne taisyklingas, o chaotiškas. Visuomenei piršti Vyčio modifikaciją, kuri artimesnė ne Lietuvos, o Mongolijos herbui, mažų mažiausia profaniška klaida. „Kodėl pateikiant Vytį kaip valstybingumo simbolį nesuprantama, kad jis yra vienas seniausių krikščioniškos Europos valstybių herbų, turintis kelių šimtų istorinių variantų paveldą. To nevalia nepaisyti net teikiant jį kaip simbolį. Visuomenei piršti Vyčio modifikaciją, kuri artimesnė ne Lietuvos, o Mongolijos herbui, mažų mažiausia profaniška klaida. Dėl šių priežasčių visas aikštės projektas ne tik neišreiškia tūkstantmečio valstybingumo kaip nacionalinio lygio idėjos, bet yra neprofesionalus“, – nukerta A. Každailis. Anot jo, jokios Europos valstybės herbe, neišskiriant ir Lietuvos, figūros neskraido ir nelaksto. Lietuvos herbo idėja – brandus valdovas, gebantis apginti savo šalį. „Paprastai herbai ar jų simboliai matomi aukštai, ant žemės jiems ne vieta. Be to, susidurtume su realistine heraldinio objekto traktuotės problema – simbolio pateikimo kaip realaus raitelio ir jo detalizacijos problema. Nepakeltas į deramą aukštį net ir stilizuotas raitelis virst ne simboliu, o nuoroda į buvusį XX amžiaus modernizmą“, – aiškina A. Každailis. „Nuotraukose, darytose iš oro, Lukiškių aikštė yra panaši į keturkampę dėžę žemais bortais. Tokioje erdvėje statyti valstybingumo simbolį, žemesnį už supančią aplinką, tikras nesusipratimas“, – stebisi dailininkas. © A. Každailio iliustr. Pasigenda nuoseklios darbų sekos Pasak jo, įgyvendinus tokį projektą būtų padaryta didelė klaida: proga turėti Valstybės reprezentacinę aikštę būtų prarasta visiems laikams. „Prof. Alfredas Bumblauskas neseniai apgailestaudamas metė akmenėlį į skulptorių daržą, esą nėra kas Lietuvoje sukurtų skulptūrą – Vytį. Taip nemanau, skulptoriai tikrai susidorotų su užduotimi, jei būtų numatyta nuosekli darbų seka“, – teigia Heraldikos komisijos narys. Viliaus Kavaliausko sukurtą Vyčio paramos fondą ir 77 iškilų asmenybių „Vyčio pastatymo komitetą“, patriotines iniciatyvas ir kaupiamas lėšas, A. Každailio nuomone, būtų galima vertinti palankiai. Tačiau, jo manymu, to maža. Kiek fondas besipuoštų patriotiniais šūkiiais ir iškiliausiomis asmenybėmis, jo veikla ir skubėjimas yra neskaidrūs. „Kol nacionalinės reikšmės objektas neturi

deramo valstybės užsakovo ir aikštės idėjos, fondo pastangų nepakanka. Geriausiu atveju jis galėtų būtų rėmėju, o ne užsakovu, skelbiančiu konkursą skulptoriams. Nematęs siūlomo aikštės projekto, ir pats buvau įtrauktas į fondo rėmėjų sąrašą. Vyčio paramos fondo preambulėje juodu ant balto parašyta „mes paruošėme konkurso sąlygas“ ir, kaip teigiama, po to eina komiteto narių parašai. Skubos tvarka skelbiamos neteisėto konkurso neteisėtos sąlygos pagal jau minėtą aikštės projektą. Kiek fondas besipuoštų patriotiniais šūkais ir iškiliausiomis asmenybėmis, jo veikla ir skubėjimas yra neskaidrūs“, – pabrėžė A. Každailis. „Kodėl buvo sužaišta iškilių žmonių pavardėmis? – svarsto dailininkas. – Kiek teiravausi įtrauktų mano pažįstamų – jie tokio dokumento nėra pasirašę. Galbūt panašiai visi 77, nesupažinus su tariamą projektu, ir įtraukti? Aš taip pat jokio minėto fondo pareiškimo, nei konkurso sąlygų, nei projekto nepasirašiau, šiuo metu esu pareiškęs norą iš fondo išstoti.“ Šių metų lapkričio 25 dieną Mažvydo bibliotekoje sukviestame Vyčio visuomeninio komiteto posėdyje buvo renkami pritariančiųjų garbių žmonių parašai. „Ekrane rodomame dokumente suskaičiavau tik apie 20 parašų. Jei nesupažindinti su projektu ar nekompetentingi spręsti pasirašė, tai tuo pačiu pripažino nelegalų rangovų pasiūlytą blogą aikštės projektą, blokuodami galimybę sukurti Valstybei derančią reprezentacinę aikštę. Kaip toliau turėtų elgtis pasirašiusieji – jų sąžinės ir garbės reikalas. Palikus viską savieigai, ką pasakytume po kelerių metų, jei kai kas Lietuvoje, ar kuris Rusijos TV kanalas pareikštų: „Na, va, Leniną nuvertė, o aikštę sudarkė?“ © A. Každailio iliustr. Projektas pasmerktas nesėkmei A. Každailis tvirtina, kad nesuformavus nacionalinio lygio idėjos, imituojant demokratiją ir mąstant verslo kategorijomis buvo sukurtas galutinis aikštės projektas, kuris yra pasmerktas nesėkmei. Kuriant tokioje vietoje daugiafunkcinės paskirties aikštę, kur valstybingumo simbolika lieka iškraipyta ir nuošalyje, negalime tikėtis nei geros valstybingumo funkcijos, nei rekreacinės, nes užmojis grynai kompromisinis. „Teigiantys, esą aikštė didelė ir vietos visoms funkcijoms užteks, pamiršta Lietuvą viduramžiais buvus galingesne už visas kaimynines valstybes. Kuriant tokioje vietoje daugiafunkcinės paskirties aikštę, kur valstybingumo simbolika lieka iškraipyta ir nuošalyje, negalime tikėtis nei geros valstybingumo funkcijos, nei rekreacinės, nes užmojis grynai kompromisinis“, – pabrėžia dailininkas. „Laiko liko nedaug, o rezultatai apverktini. Ar ne geriau būtų Valstybės atkūrimo šimtmetį atšvęsti pastačius paminklą Jonui Basanavičiui prie Nacionalinės filharmonijos, o Lukiškių aikštę formuoti, kai subręsimė ir deramai pasiruošime?“ , – teigia A. Každailis.

Skaitykite daugiau: <file:///L:/LUKISKES/LUKISKES/LUKISKESpub/a-kazdailis-lukiskiu-aikstes-sutvarkymas-neskaidrus-skesta-vartotojisku-ir-patriotiniu-sukiu-rukuose.html>